O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT CHET TILLAR INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”

_____

A.M.Tuxtasinov

2022 yil “30”

XALQARO TELERADIOJURNALISTIKA TIZIMI FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	300 000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta’lim sohasi:	320 000 – Jurnalistika va axborot
Ta’lim yo‘nalishi:	60320100 – Jurnalistika (xalqaro jurnalistika)

Fan/modul kodi	O‘quv yili	Semestr	ECTS – Kreditlar
XTT2506	2023-2024	5	6
Fan/modul turi	**Ta’lim tili**	**Haftadagi dars soatlari**	
Tanlov	O‘zbek/rus	6	

	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	Xalqaro teleradiojurnalistika tizimi	84	96	180

2. **I. Fanning mazmuni**

O‘quv fanining maqsadi – “Xalqaro teleradiojurnalistika tizimi” fani talabalarga kasbiy yo‘nalish doirasida zamonaviy media makonida radio va televideniyaning tashkiliy va texnologik tizimlari haqida tasavvur shakllantirish, davlat, jamoatchilik, tijoriy teleradio tuzilmalaridan ijod qilish borasida amaliy ko‘nikmalarini hosil qilishdir.

Fanning vazifasi – Xalqaro televideniya va radio tizimi, uning tarkibiy tuzilmalari bo‘yicha bilimlarning nazariy asoslari, davlat, xususiy, jamoatchilik telekanallari kabel, yo‘ldosh televideniyalari, internetda butunjahon televideniyelari haqida ma’lumotlarga ega bo‘lish.

II. Asosiy qism (ma’ruza mashg‘ulotlar)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Xalqaro televideniya va radio institutsional tizim sifatida.
2-mavzu. Butunjahon radio va televideniya tizimi.
3-mavzu. Xalqaro televideniya va radio tizimining siyosiy strategiyalari va huquqiy asoslari.
4-mavzu. Xalqaro televideniya va radio tizimining tashkiliy jihatlari.
5-mavzu. Xalqaro tijorat televideniya va radioeshittirishining shakllanish tarixi.
6-mavzu. Kabel televideniya tizimi va yo‘ldosh orqali uzatiladigan xalqaro radioeshittirishlar.
7-mavzu. Xalqaro televideniya va radiotuzilmalarning iqtisodiyoti.
8-mavzu. Boshlovchi va uning asosiy kompentensiyalari.
9-mavzu. Boshlovchilik turlari.
10-mavzu. Boshlovchi kommunikator sifatida.
11-mavzu. Radioboshlovchining efir olib borish mahorati.
12-mavzu. Tele va radioyangiliklar dasturi boshlovchisi.
13-mavzu. Tahliliy ko‘rsatuvlar boshlovchisi .
14-mavzu. Tok-shou boshlovchisi va ushbu dasturni olib borishning o‘ziga xosligi.
15-mavzu. Intervyu janrida faoliyat yurituvchi boshlovchi.
16-mavzu. Ko‘ngilochar dastur boshlovchisi.
17-mavzu. Boshlovchining nutq texnikasi va madaniyati.
18-mavzu. Teleboshlovchining ekrandagi noverbal harakatlari.
19-mavzu. Boshlovchi lingvistikasi.
20-mavzu. Boshlovchining imiji. Telegrim.
21-mavzu. Boshlovchining muloqot qilish usullari.

Ma’ruza mashg‘ulotlari multimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada akadem guruhlar oqimi uchun o‘tiladi.

III. Seminar mashg‘ulotlari bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar:

Seminar mashg‘ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1- mavzu. Xalqaro televideniya va radio institutsional tizim sifatida.
2- mavzu. Butunjahon radio va televideniya tizimi.
3- mavzu. Xalqaro televideniya va radio tizimining siyosiy strategiyalari va huquqiy asoslari.
4- mavzu. Xalqaro televideniya va radio tizimining tashkiliy jihatlari.
5- mavzu. Xalqaro tijorat televideniya va radioeshittirishining shakllanish tarixi.
6- mavzu. Kabel televideniya tizimi va yo‘ldosh orqali uzatiladigan xalqaro radioeshittirishlar.
7- mavzu. Xalqaro televideniya va radiotuzilmalarning iqtisodiyoti.
8- mavzu. Xalqaro teleradiolar va Internet.
9-mavzu. Studiyada ishlash jarayoni.
10-mavzu. Radioda efir olib borishning o‘ziga xos xususiyatlari.
11-mavzu. Telekamera oldida gapirishni o‘rganish va his-hayajonni yo‘qotishga erishish, efir olib borish ko‘nikmalarini oshirish.
12-mavzu. Teleboshlovchi faoliyatining asoslari: mavzu tanlash, ko‘rsatuvning ssenariysini yozish, rejissyor bilan ishlash, kadrda ishlash.
13-mavzu. Teleyangiliklar dasturini olib borishning o‘ziga xos xususiyatlari.
14-mavzu. Jonli efir, oldindan suratga olingan dasturlar. 2 turdagi ko‘rsatuv va dasturda ishlashning farqli jihatlari.
15-mavzu. Tele va radioboshlovchilarning efirda yo‘l qo‘ygan tipik xatolari, yangi boshlovchilar uchun tavsiyalar.
16-mavzu. Matn ustida ishlash.

17-mavzu. Tonggi dasturni olib borish spesifikasini o'rganish.

18-mavzu. Tok-shou tayyorlash va uni olib borish usullari.

19-mavzu. Teleintervyu va radiointervyu olib borish mahorati.

20-mavzu. Nutqni rivojlantirish mashg'ulotlari

21-mavzu. Boshlovchi imijini yaratish va telegrim qilish.

Seminar mashg'ulotlari multimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada har bir akadem. guruhga alohida o'tiladi. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tiladi, "Keys-stadi" texnologiyasi ishlatiladi, keyslar mazmuni o'qituvchi tomonidan belgilanadi. Ko'rgazmali materiallar va axborotlar multimedia qurulmalari yordamida uzatiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1-mavzu. Boshlovchi ijodiy faoliyatining asoslari.

2-mavzu. Jonli efir boshlovchisi faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari.

3-mavzu. Axborot ko'rsatuvlarida boshlovchining mahorati.

4-mavzu. Mualliflik ko'rsatuvi boshlovchisi.

5-mavzu. Studiyadagi tomoshabinlar bilan ishlash metodlari.

6-mavzu. Teleboshlovchi obrazini shakllantirish qonuniyatlari.

7-mavzu. Teleboshlovchi faoliyati samaradorligini oshiruvchi asosiy omillar.

8-mavzu. Radioboshlovchi faoliyatidagi mahorat masalalari.

9-mavzu. Radiokanallarda zamonaviy prinsiplarda efir olib borish mahorati.

10-mavzu. Tele va radioboshlovchining faoliyat turlari. Ijodiy usullari.

11-mavzu. Mikrofon tok-shou boshlovchisining asosiy quroli sifatida.

12-mavzu. Teleyangiliklar boshlovchisining professionallik mezonlari.

13-mavzu. Informatsion-tahlil dastur boshlovchisi, uning shaxsiy sifatlari va ish faoliyati.

14-mavzu. Boshlovchi mahorati muammosiga bag'ishlangan adabiyot-larning asosiy tasnifi.

15-mavzu. Radioboshlovchi faoliyatining asosiy jihatlari.

16-mavzu. Teleboshlovchi obrazining asosiy komponentlari.

17-mavzu. Teleboshlovchi - telekanal timsoli.

18-mavzu. Radioboshlovchining auditoriya ongini shakllantirishdagi asosiy vazifalari.

19-mavzu. Teleboshlovchi tomoshabin dunyoqarashini shakllantiruvchi sifatida.

20-mavzu. Tok-shou olib borishning spesifikasi va qonuniyatlari: shakllantiruvchi muammo va yechim.

21-mavzu. Televideniyeda boshlovchi obrazini yaratishning texnologi-yalari va asosiy komponentlari.

22-mavzu. Tele va radioyangiliklar dasturlarida boshlovchining o'rni.

23-mavzu. Ko'ngilochar teledasturlar va eshittirishlarda boshlovchining roli

24-mavzu. Axborot-tahliliy ko'rsatuvlar va eshittirishlarda boshlovchining pozitsiyasi.

25-mavzu. Teleboshlovchi shaxs sifatida.

26-mavzu. Boshlovchining kompetensiyalari.

27-mavzu. Mashhur teleboshlovchilar faoliyatiga nazar.

28-mavzu. Taniqli radioboshlovchilar faoliyati - katta maktab va tajriba.

29-mavzu. Boshlovchining nutqiy ko'nikmalari.

30-mavzu. Boshlovchining auditoriya bilan muloqot samaradorligiga erishish metodlari.

31-mavzu. Xalqaro televideniya va radioning tizimli tasnifi.

32-mavzu. Xalqaro televideniya va radioning tizimliligini o'rganishda zamonaviy nuqtai nazar.

33-mavzu. Kommunikatsiya tizimi sifatida xalqaro televideniya va radio auditoriyasining xususiyatlari, ularni tadqiq etish uslublari.

34-mavzu. Xalqaro televideniya va radioning kommunikativ strategiyalari.

35-mavzu. Xalqaro televideniyada ishlab chiqarishni va radiojarayonlarni boshqarish va shakllantirishning o'ziga xosliklari.

36-mavzu. Xalqaro davlat televideniya va radioning ta'rifi va tipologiyasi.

37-mavzu. Xalqaro televideniya va radiokompaniyalarning o'zaro aloqadorligi.

38-mavzu. Xalqaro maqomdagi TRKlar dunyoning ijtimoiy-siyosiy va ijodiy hayotining o'ziga xos "katalizatori" sifatida.

39-mavzu. Xalqaro jamoat audiovisual OAV demokratiyaning asosiy komponenti sifatida.

40-mavzu. Xalqaro tijorat teleradiokompaniyalarining o'ziga xosliklari, davlat teleradiokompaniyalari bilan raqobati muammolari

41-mavzu. Zamonaviy xalqaro televideniya va radioning rivojlanishi tamoyillari.

42-mavzu. Internetda butunjahon xizmatlarini tashkillashtirish va faoliyatini yuritish texnologiyalari.

43-mavzu. Xalqaro interaktiv jurnalistika: tushuncha, qarashlar, zamonaviy ko'rinishlar.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan loyihalar tayyorlash va uni taqdimot qilish orqali qabul qilinadi.

3.	**V. Ta'lim natijalari/ Kasbiy kompetensiyalar** **Talaba bilishi kerak:** • Xalqaro televideniya va radio tizimi, uning tarkibiy tuzilmalari bo'yicha bilimlarning nazariy asoslari, davlat, xususiy, jamoatchilik telekanallari kabel, yo'ldosh televideniyalari, internetda butunjahon televidenielari haqida ***tasavvur va bilimga*** ega bo'lishi; • Zamonaviy xalqaro televideniya va radioning rivojlanishi tamoyillari, Internetda butunjahon xizmatlarini tashkillashtirish va faoliyatini yuritish texnologiyalari, xalqaro inmteraktiv jurnalistika: tushuncha, qarashlar, zamonaviy ko'rinishlar haqida ***ko'nikmalarga ega bo'lishi;*** • Talaba xalqaro jurnalistika xususiyatlaridan va tajribalaridan kelib chiqqan holda zamon talablariga javob beradigan sifatli efir materiallarni tayyorlash ***malakasiga ega bo'lishi kerak.***
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va oraliq nazoratda berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
6.	**Asosiy adabiyotlar:** 1. Арсентева Г.Л. Теория И практика радиожурналистики: учебно-методической пособие. – Казан: Казан. Ун-т, 2016 2. Вачнадзе Г.Н. Всемирное телевидение. Новие средства массовой информатсии – их аудитория, техника, бизнес, политика. 2-е издание. – Тбилиси; Ганатлеба, 2009. **Qo'shimcha adabiyotlar:** 3. Григорева и.В. Эталон классической модели обшественного телевидения в новомедийной среде/ И.В.Григорева//Учений записки Российского государственного сотсиалного университета. – 2010. 4. Исмаилова К.Ф. Особенности функисионирования Международного радио Узбекистана в условиях демократизатсии// Обшественное мненеие, 2005, №1 5. Исмаилова К.Ф. Международное радиовешание Т., УМЕД, 2006 6. Пескин А.Е., Труфанов В.Ф. Мировой вешателное телевидение Стандарти И системи. М.; Горячия линия-Телеком, 2004 **Axborot manbalari** **1. www.jinet.org** **2. www.ucheba.ru** **3. www.studyamerica.ru** **4. www.theorivandpractica.ru** **5. www.dailysource.org/about/problems** **6. www.econjournals.com/index.phb/irmm/article** **7. www. Sfu.ca/cmns/faculty/marontate**
7.	**Samarqand davlat chet tillar instituti tomonidan ishlab chiqilgan va institut Kengashining 2022-yil "30" 06 dagi "11"-sonli bayoni bilan tasdiqlangan.**
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar:** N. Shodmonqulov – SamDChTI, "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasi o'qituvchisi. M.Xudayberdiyeva – SamDChTI, "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasi o'qituvchisi.
9	**Taqrizchilar:** O'.O'.Qo'ldoshev – SamDChTI, "Tarjima nazariyasi va amaliyoti" kafedrasi mudiri, (PhD). F.I. Toshev – "Zarafshon" va "Самаркандский вестник" gazetalari birlashgan tahririyati bosh muharriri